

ДОЛИНА ЦИПЕЛА

Борис Христов

Јасмина Јовановић, превод

Лежећи, на једној страни, у утроби своје мајке, Јорго је слушао како његова будућа старатељка распрема сто и вуче ноге по крцкавом патосу. Звечкање тањира је отицало костима њених дугих руку и узнемиравало његову мекану, још увек голу главу. Према светлости која је стизала до њега, схватио је да му је мајка у спаваћици и да се спрема да легне. Опрала је руке, попила чашу воде и села на кревет. Вода се слила бучно надоле и Јорго се уплашен склонио, али поток је скренуо у страну и помешао се са другим звуцима из утробе. Тада је чуо глас оца, који је већ био у кревету, али није могао да разазна речи зато што се намештај из његовог света, од крви и меса, поново померио. Видео је само његову тешку руку, која је склизнула споља по стомаку и напипала груди...

- Пустите ме! Знаш да не можемо!...

Али, рука је наставила да гребе као животиња преко влажног крова и осетио је како се ластиш који га је стезао истеже и попушта. Јорго је дозволио да га окрену ка зиду. Затим су се отворила нека врата и до њега је допрла хладноћа.

Учинио му се да стоји усред тунела и да ка њему иде поноћни експрес. Хтео је да се одбрани - да измакне своје мале и прекрштене руке и да се брани. Но, нажалост, то није било могуће још неко време док не изађе на светлост дана. А сада су га ударци дрмали и грмели у утроби - он је губио снагу и падао у сан...

Али, ето, мучење се завршило - прошао је и последњи вагон.

Најзад му је лакнуло.

Негде су се поново отворила врата...

- Карте на преглед, молим!

Воз је стао и Јорго се враћао у реални свет. Одбацио је прекривач и помиришао пожутеле прсте. Али, није журио да отвори очи. Нек сунце својом жутом марамicom обрише капљице зноја што су му оросиле чело и покрене механизме у глави. И без тога, чека га дугачак пут. За само недељу дана - велики испит. И ако све добро прође, име ће му полетети на све четири стране света... Било му је само жао што она која му је дала живот неће окусити слатки плод његовог успеха. Поново је видео како је одвозе у мртвачницу, али није јој махнуо због стида што се родио без средњег прста на десној руци... То га, разуме се, није спречавало да стане на ноге и, мада задојен туђом сисом, крене добрим путем. Није плакао и није имао пролив, избио му је први зуб и вакцинисан је против богиња... А са осам година научио је азбуку и прочитао прве редове из једне оптужнице против свога оца у којој је писало: „Под дејством обичног пијанства, у каквом стању је окривљени био, ослобођен моралних скрупула и при нарушеним елементима вољног делања, он је деловао језгром своје личности што је био разлог за одговорност због кривичног поступања...“

Али, зашто се Јорго сада сетио свог детињства? Можда због тога што је желео да сви виде како је од једног бедног дечака, сина затвореника, постао тако велики и за друштво користан човек. Да га види брат који га је дању тукао векном хлеба, а ноћу терао да крешти женска имена у кревету. Да га виде пријатељи са улице, са којима је одрастао. И, на крају, да га види Ускопружна Азија, за коју га је, макар и на кратко, везивала срдачна љубав.

- Карте на преглед, молим! - поново се чуо глас кондуктера.

Јорго је отворио очи и нашао се пред млечнобелим грудима жене испред себе, која је дојила своје дете. Задржао је поглед на једром, модром зрну и жедно испратио капљицу која је склизнула надоле.

- Вашу карту, грађанине?

Као птица са шареним перјем, Јорго се исправио и извадио из задњег џепа хрпу папира, међу којима су били лична писма и признанице, изгужван подсетник, записи и рецепти. Кондуктер је дуго посматрао карту, окренут ка светлости са прозора. Затим се поклонио и удаљио. То је на путнике оставило снажан утисак и збунило и самог Јорга.

- Веома сам изненађен! - окренуо се он ка жени здесна. - Значи, још има људи који ме не познају!

У зеленој авијатичарској ветровци и са капом од козјег антилопа, у кожним панталонама и грубим радничким ципелама, он је више изгледао као неки поларни истраживач него као земаљски путник који је кренуо да пређе растојање између градова В. и С.

- Замислите...

И пошто је испитивачки погледао уоколо, жена здесна се осетила обавезном да га пита:

- Извините, и ја се такође двоумим око вас... Познати сте ми... вероватно из новина... Али, не могу да се досетим...

Јорго се забаци и наслони. Тако је и мислио - историја је једно злопамтило и заборавља на децу коју је сама одгајила. Али, ипак је био задовољан што је пробудио радозналост те лепушкасте даме чија га је појава подсећала на обожавану професорку физике. Неволно је преместио поглед у угао где се у неку књигу био удубио њен супруг.

„Споредни“, помислио је.

Том речју он је називао све ожењене мушкарце и Споредни је у овом случају означавао супротност, прикачен паралелно на генетски ланац жене а све то умањује женину истинску вредност. По њему, када жену муж не би тако тирански спутавао, свет би се кретао у другом, реалнијем смеру. Уопште, он

није много волео мушкарце. Мушкарци на суши, мушкарци на небу, мушкарци под водом...

- Ви не читате? - упитао је Јорго.

- Зашто?... Читам... - збунила се жена.

- А је л' памтите узлетање два свемирска брода?

- Оно које није било успешно, сигурно.

- Да... Није успело зато што ја нисам био тамо.

- Значи, ви сте? - она је још једном напрегнула памћење.

- Ја сам летач-космонаут...

Када је чуо ову невероватну тврдњу, супруг Споредни је затворио књигу и решио да се умеша.

- Хоћете да кажете да сте ви дублер нашег првог космонаута?

Јорго је очекивао то питање.

- Једноставно ме зовите Трилер - додао је. - Тако ме и у Центру зову...

- Дивно! - усклинула је жена. - Значи, ми путујемо са трећим човеком?

Али, муж је прекорно погледао и поново се паралелно укључио у ланац.

- Не жури... Има ту нешто што се не слаже - окренуо се ка Јоргу. - Куда ви путујете?

- У престоницу, разуме се... А оданде - Бајконур.

- Беше Бајконур?

- У Бајконуру је космодром са кога узлећемо.

- Али, зашто баш тамо?

Јорго је почео да објашњава неуком путнику да је изабрао Бајконур због тога што је космодром Кенеди постављен на врло лошој географској ширини, а поред тога, оданде га нико није ни позвао. О Француској Гвајани и Тумби у Индији нема ни говора јер му до сада власници тих полигона нису уливали поверење... Тако је остао Бајконур - летовалиште побратимљене области на 65 степени источне дужине и 47 степени северне ширине.

- Но... - закључио је на крају - битно је да се једном савлада земљина тежа...
Ево, овако...

И запали у руци ракету, коју је направио од палидрваца и станиола. Ракета је ударила у плафон и пала жени на колена.

- Значи, ви сте Земљу видели са висине? - питала је она.

- Па како другачије? - Јорго се детињасто зачудио.

- Каква је гледана одозго?

Каква је... Зна ли то човек?... Када се први пут издигао изнад ње, више и од димњака старе фабрике, да би одозго спустио у падобрану од марамице једну мачку луталицу, пажња му је била заокупљена предсмртним јауком животиње.

Једина ствар коју је тада видео био је дим са гомиле смећа која је била запаљена у дну димњака...

- Земља личи на пушача - закључио је. - Дими са свих страна...

Настало је непријатно ћутање.

Сигурно се шалио тај чудни човек. Хтео је да разбије досаду и учини им путовање пријатнијим. Па може ли један космонаут да не зна каква је Земља,

гледана са висине, и да се тако незаштићен креће - без своје свите. Сагнуте главе изгледао је као да му се угасио мотор. Јорго је такође ћутао, збуњен и усамљен у друштву тих људи који не верују. Само је дете, које је држало мајчино зрно, радознано гледало у њега. Учинило му се да оно, уместо да сиса, надувава груди а оне излазе испод пазуха, испуњавају купе и долазе Јоргу до лица... Уплашен, Јорго је подигао руку и спустио прозор, а привиђење је излетело и изгубило се међу дрвећем.

- У вашем млеку има дидитија! - рекао је.

Мајка није обратила пажњу на његове речи, али када је тврдња била поновљена, она одлучно упита:

- Како то да разумем?

- Врло једноставно - Јорго је показао на начету јабуку у њеној руци. - У јабуци има дидитија, ви је поједете, она одлази у млеко... и у вашем млеку има дидитија!

Тај пример га је подсетио на храну и он је укратко описао чега има у млеку космонаута. На крају је из џепа извадио неколико пилула, ставио једну у уста и послужио остале.

- Пробајте... Наша кухиња је посебна... Ово нам је, на пример, салама.

Мајка са дететом љубазно је одбила.

- Врло укусно... - почела је да сиса пилулу жена Споредног, али он сам није желео да учествује у оброку космонаута.

- Ма, то су најобичније таблете за грло!

Претварајући се као да је добро јео, Јорго је извадио нотес. У њему су се, поред уметничких вредности и бираних речи, које је понекада сам стварао, налазили најразличитији прорачуни метеоролошких појава и дебљине

ваздушних слојева, неки детаљи из занимљивих популарних штива као што су тежина Земље и Месеца и растојање између њих у километрима. Затим, разуме се, закон о свемирској тежи $C = G m_1 m_2 / P^2$, са посебним појашњењима шта је од ових ознака сила, шта маса а шта квадрат растојања. Било је ту и цртежа летећих објеката, небеских путања и реактивних колица. И, на крају - лифт за космос, смештен у тунел дугачак 47.000 километара, пројекат из шездесетих година младог научника Арцутанова, кога је Јорго присвојио зато што је годину дана пре него што је чуо за њега и сам дао такву идеју на часу физике. Али, никакав сличан смео предлог није могао да буде примећен у једном провинцијском граду, глумом за сва научна открића! У тренутку, он се преселио у ходник гимназије и кренуо је за својом омиљеном професорком, загледан у шавове њених чарапа који су излазили из ципела и губили се негде горе, високо. Али, пошто је свака ствар која се може пипнути руком примамљивија од удаљене несигурне представе, Јорго се приближио жени са десне стране.

- А зашто ви, рецимо, не пођете са мном?

- Куда, на пример? - питала је госпођа Споредна.

- У Бајконур... Да присуствујете полетању... Ја преузимам одговорност...

- Тек тако? - збунила се жена. - Па ја сам само једна незаштићена домаћица и нисам припремљена...

- Напротив, напротив... Ви сте живели у породичном вакууму без икакве буке и вибрација... А вакуум је први услов за космонаута...

Осетивши да је реч о породичној части, Споредни се усправио.

- Извините, је ли ваше место овде!

- Молим, молим! - Јорго му је склонио руку. - Не држите се као неко правно лице!

- Али, то је неуљудно! - повикао је Споредни. - Шта ви фантазируете? Је ли ово театар?

И, тражећи помоћ, он је одгурнуо врата, излетео напоље и потрчао дугачким ходником.

- Јоргоооо... - викала су деца са високог насипа поред пруге и вукла козу чије је звонце потресало оморину.

Јорго је лежао наг на влажноме песку, а иза њега, црна као црнкиња, повлачила се река. Само што је изашао из мазне воде и светлуцаве капљице су му сијале по леђима. Стидео се да трчи са децом зато што је био узбуђен, а међу њима је била и једна девојчица. Са друге стране, није ли већ неколико дана у гимназији... У другим приликама, док је воз пролазио, волео је да стоји у води и да једном руком маше женама, а другом држи ђавола, који га је искушавао да изађе напоље и почне да рукоблуди. Али, сада је више волео да остане на обали и да размишља о обожаваној наставници, професорки физике. Видео ју је како гола стоји пред таблом и врти електростатичну машину...

- Јоргоооо... - поново се чуло звонце.

Стиснувши зубе, испунио је рупу коју је ископао и напунио је водом. Мислима је пробо земљу и део његовог тела нашао се на неком пустом острву, где је, заборављена од људи, седела професорка...

- Је л' ти не чујеш?

Над њим је стајала девојка.

Јорго се подигао, брзо поправио прамен у малом огледалу које је стискао руком, и затрчао се ка прузи. Девојка је клекнула изнад рупе коју је направило његово тело...

Надувеног стомака, зато што је пила фабричку воду, коза је стајала на штиклама, обувена у жуте чарапице и малу перлонску хаљину. Тамне наочари

без једног стакла украшавале су њену дугуљасту главу, а у накарминисаним уснама димила се цигарета. Јорго се стењући попео на обалу - док су деца гурала животињу и шутирала јој задњицу, он је убрзано спуштао стопала на вреле шине. Осетивши да се нешто дешава, стадо оваца, које је лежало под дрветом, пренуло се. Једна сврака долетела је однекуд, заљуљала се на оближњој грани и замахнула репом. По шинама је склизнуо гуштер и, подигавши безуху главу, загледао се у уздигнут кранић под Јорговим стомаком. Он се сагнуо и, таман кад је ставио прсте у густу длаку око козјег паса, дунуо је ветар а, као бесан биво, иза кривине је излетео воз.

- Бежите!

Јорго је бацио огледалце и шмугнуо у жбуње. За њим су полетели камење, прашина и трње, а звиждук је улетео у његова, од чуђења, широко отворена уста. Оборена са косине, деца су плуснула у реку као пуноглавци. Крај пруге је остала само девојка. Она је скупила комаде сломљеног огледала и кренула за козом која се кривила и превијала на високим, травом увезаним ципелама. Убрзо су се обе изгубиле у тамном отвору тунела.

Воз је летео кроз непозната места и журио да на време стигне у град С., зато што су њиме, осим Јорга, путовала и два лица са посебним обележјима и у затворским униформама. Када их је видео да пролазе кроз ходник без пратње, уплашен, супруг Споредни пожурио је да се сакрије. Он тек што се био пожалио на непристојно понашање свог сапутника и зачудио се да га је нашао на месту, скупљеног у углу и загледаног у пејзаж.

Неколико минута Јорго је ћутао, али, пошто није могао без разговора, завезао је ципеле и устао.

- Идем ја - рекао је - зову ме из Центра...

Госпођа Споредна се насмешила и погледала га са разумевањем. Но, супруг је пожурио да му отвори врата.

Изашао је у ходник. Окренуо се. Запалио је цигарету. Када је видео на крају вагона неку жену, упутио се ка њој. Љубитељ говорног умећа, Јорго је имао посебне речи за упознавање:

- Извините, колико је сати? - питао је издалека.

Жена је погледала у часовник.

- Знате, ја користим магнетни компас... - показао је на огроман компас који је стезао у руци.

- Интересантно! - рекла је жена.

- Посао ми то налаже - посматрао ју је Јорго.

Није била лепа. Напротив, могло се рећи да је ружна. Али, ипак је жена. И, уз то, усамљена. Нешто преживљава. Пуши.

У купеу иза њих неко је свирао хармонику.

- Друзе Менделсоне - обратио се Јорго музичару - можете ли да се одморите пошто разговарамо...

За тренутак хармоника је ућутала, али само да промени регистар, и наставила да издувава непријатне звукове. То, међутим, није спречило Јорга да се представи и да дами исприча једну анегдоту из живота Енглеза Њутна, који је једном био ударен јабуком у главу и тако открио најважнији закон будуће авијације, тачније закон о земљиној тежи. Затим јој је детаљно објаснио како се Земља креће око Сунца брзином од тридесет километара у секунди, али то се не види, осим уколико се не подигнемо изнад ње. Иначе, доле, ми се једноставно возимо и не осећамо брзину. А, ако се човек реши да отпутује на Сунце, прећи ће то растојање, уколико путује и дању и ноћу, за четири хиљаде година. Но, он би био луд када би пешке кренуо поред све данашње технике и брзих свемирских летелица. Сам Јорго за неколико дана полеће, зато што је космонаут, али пошто је човеку тешко да путује сам, она може да пође са њим.

У Центру га сви познају и његови пријатељи су пуковници. Међутим, треба да пожури. Живот је кратак, а човек није вишестепена ракета - откида се одједном и, док пада, изгара и од њега не остају ни лампе, ни оруђа...

Хармоника је ућутала.

- Оригинално - настави жена у том духу. - Говорите као службеник, а одело вам мирише на кухињу...

Угасила је цигарету, дунула му дим у лице и отишла у купе.

Јорго је знао да је глупо да осваја жену цитирајући туђе мисли и покушао је да ишчупа нешто из себе. Али, авај, није био схваћен. Због тога је прекопао мало по сећању и извукао са његовог дна некакву мисао једног древног Кинеза.

„Мрзим оно што није сама стварност!“ повикао је да га сви чују. И, гурнувши руке у џепове, кренуо је ка суженом пролазу између два вагона.

Болела га је глава и остао је тамо да удахне мало ваздуха. Точкови воза су грмели а гумени мех избацивао је ка њему мирис уља и трења гвожђа. Нагнут изнад шина које су летеле, поново је себе угледао у мајчиној утроби, док га у главу удара неко тело. „Хајде излази, прљаво копиле!“, одозго је крештао отац. И Јорго је изашао, да би потпао под ударце свога брата... Затим је ишао између клупа и други ученици су га саплитали, а онда је стигао до табле, где га је, сва брката као Ајнштајн, шамарима дочекала разредна...

Љуљушкајући се, изашао је из свог скровишта и кренуо ходником. Зауостављао се с времена на време пред неким купеом и посматрао људе као да су рибе у акваријуму. Пред једним од њих је застао да погледа карташку игру.

- Није ли ово дама? - питао је Јорго а када је добио одговор продужио је и у последњем купеу стигао до двојице људи у затворским униформама.

Где ли им је пратња? Погледао је унаоколо. Привучен њиховом сумњивом слободом, решио је да искористи право своје униформе и да почне с њима

разговор. Закопчао се, утегао јакну и ушао. Двојица мушкараца, вероватно збуњени изгледом незнанца, скочила су и представила се.

- Ћелија број 7.

- Ћелија број 8.

И, пошто су показали своје путне исправе, додали су углас:

- Вама на услузи!

Види каква послушност! Први пут су му са таквом пажњом указивали част. Ти људи, чије су обријане главе подсећале на географске карте, или су много начитани или, пак, много криви - помислио је Јорго и пожурио да одговори на њихову љубазност дозволивши им да седну. Запалили су и разговор је почео: које су им грађанске професије, колико дуго су заједно и куда иду тако организовани по врућини.

Показало се да су двојица мушкараца плели корпе. Живе одавно заједно. Остала им је година, осам месеци и девет дана. Путују у централни затвор зато што су савесни грађани и чувају се сами.

- Браво! - похвалио их је Јорго. - А да ли, случајно, познајете мог оца?

- Ко је он?

- Један дилерчић (сарафко)... - покушао је Јорго да га опише.

- Друг живи под истим грађанским именом - појаснио је човек из ћелије број 8. - Но, он нема никога напољу...

- Е, па није баш да немам - успротивио се старији затвореник. - Него, ја у животу не признајем очеве и синове...

Јорго је отпио из флаше коју су му понудили и укратко испричао о себи, након чега је издекламовао песму *Космонаут*. А када је нестало вина, устао је викнуо:

- Шта је то, другови, Земља?

- Шта је? - углас су упитали затвореници.

- Земља је затвор са лошим условима за живот... Због тога, када завладам космосом, сазидаћу тамо један бољи, са добрим хигијенским и животним условима... Увешћемо такво уређење само за затворенике и ви ћете бити министар, а ви његов заменик... Рачунајте на мене, ево моје адресе...

Извадио је визит-карту на којој је написао: НЕБО, ЗВОНИ ДВА ПУТА. И, нагнувши се над њихове подшишане главе, прошапутао је:

- Мој пријатељ је Егзипери, домар...

Затим се поздравио и пошао.

- А ко сте ви? - зауставио га је Ћелија број 8.

- Нека се легитимише! - умешао се и други.

- Легитимиши се!

Као ударен тешким предметом, али без губљења свести, Јорго се вратио.

- Значи, овде још има људи који ме не познају! Зар ви не читате, затворенички кадру?

И он се развика као да се надвикује са грмљавином и олујом:

- Ја сам пилот слободне професије... Летач-космонаут... А ко сте ви?

- Ми смо... - замахнуо је руком ка њему човек са грађанским именом Сарафко - твој отац!...

- Да, али ја се дружим са пуковницима! - није се предавао Јорго. - Мој слух је обојен, домар ми је Егзипери...

Две руке су га извукле у ходник. Он је полетео уназад оборивши нечију капу. Пред собом је видео еполете. Чуле су се речи молбе и плач жене...

- Ја излећем... - повикао је Јорго. - Прелазим на суперсоничне... Без летачке униформе... Пустите ме!... Поштујте космичко право. Небо је свима...

Ударац који је добио зауставио га је у углу последњег купеа. Напољу су остали чувари реда у лику милиционера и редара у возу.

- Друг је са мном - уверавала их је жена док је покушавала да га истргне из њихових руку. - Ја га пратим...

Када су схватили да је реч о забуни, два службена лица су се повукла.

Јорго је стегао компас, који се разлабавио, и погледао око себе. Тада је ушла жена.

- Смири се... Познајеш ли ме?

- Мене треба да познају - покушао је да устане, али њене ласкаве речи су га поново натерале да седне.

Пошто се представила као секретарица из Центра, она је изнела космонауту програм за преостали део дана. Због разлога који нису зависили од њих и због лоших временских услова требало је да сиђу на следећој станици и да стигну на резервни аеродром, где је постојала модерна, добро опскрбљена тренажна сала. Ту ће се одморити неки дан, обавиће последње припреме и отпутоваће за Бајконур.

- И ви? - питао је Јорго.

- И ја - потврдила је жена и гурнула му у уста некакву таблету. - А сада да се поткрепимо.

Поласкан речима своје добротинитељке, он је убрзо заспао, а када је ушао у тунел снова и лампице му поново засветлеле у глави, видео је своје ципеле како силазе са воза и одлазе ка перону.

- Хеј, ти, мутиводо! - повикао је кроз прозор супруг Споредни. - Ти си ми неки летач, а!

Али, Јорго га није приметио. Пио је воду са фонтане и кренуо за својом другарицом.

- Да су знали да стижемо, послали би кола да нас повезу, али сада морамо пешке...

- Ништа, ништа... - смиривао ју је он. - Ходање је за летача корисније, чак је и део његових припрема...

Убрзо су прешли огољено брдо и ушли у Долину. Јорго је корачао али се окретао за сваким звуком. То место му је однекуд било познато. Било му је познато оголено дрвеће и стогови сена, небо са раштрканим облацима и траговима кише. Познат му је био и глас детлића који је у близини ударао, као да је хтео да очисти све канале његовог сећања.

- Дрвеће болује од рака... - рекао је након што су обоје дуго ћутали.

Али, пажња му је била усмерена ка једној новој, у траву баченој ципели. Сагао се и узео је, очистио од траве и поново је бацио зато што су се пред њим указале друге две... Па још неколико... И док су улазили у Долину, ципеле - мушке и женске, платнене и гумене, али већина кожних - умножавале су се. Јорго је трчао по ливади као дете, бацао их увис, хватао, онда одбацивао и трчао ка другима.

- Није ли много натрпан овај космодром? - питао је Јорго када га је жена поново сустигла.

- Претрпан је... Одатле полеће много људи...

Наставили су да ходају и убрзо стали испред високе беле зграде. Сала за вежбање, мале приземне зграде позади и веранда, обрасла у бршљан. Неколико мушкараца свучених допола крчили су окоину и рушили мрежу на оградама. Друга двојица, на мердевинама, радили су са електричним апаратом.

- Шта се овде дешава? - приближио се Јорго. - Да ли се гради или руши?

- Мењамо методе рада - објаснила је жена.

Потом је извадила из торбе бели мантил и обукла га. И тек је тада он препознао, по њеном заобљеном и меканом лицу, сестру Павлу, старешину другог мушког одељења.

- Од данас па убудуће живимо по принципу „отворених врата“ - насмејала се. - Можете да се шетате по Долини и да одете чак до станице...

Чудна посла! Јорго се мало двоумио да ли да уђе, али је најзад подигао главу и прошао испод надстрешнице делујући као неко ко каже: „Ево, ја сам дошао, а ви ме не дочекасте...“

- Где си, бре, душевна емиграцијо? - дочекао га је чувар Видо и повео према пријавници.

Оданде је Јорго изашао обучен у плаву памучну одећу и у папучама, на чијим је врховима белом бојом било написано 2М. Пратећи тај знак, упутио се ка другом мушком одељењу, у собу број један. Отворио је врата и видео како огњени кљун апарата за варење прска искре према њему. Затим су две руке склониле решетке са прозора и мердевине су премештене. Сестра Павла је затегла кревет, на коме је висила табла са његовим именом, и помогла му да легне. Коначно је могао да искључи мотор и да охлади тело загрејано до тачке топљења.

Баш је хтео да задрема када је чуо глас доктора Матејева. Он му је измерио пулс и подигао капке, које је Јорго упорно затварао.

- Заспао сам, докторе Матејка, нема разлога да ме будиш... - окренуо се према зиду и почео да убацује гориво у пећ за размишљање како би схватио шта ту није у реду и зашто нико не говори о предстојећем полетању и слетању. Завирио је дубоко у тајне сећања и схватио одакле познаје сестру Павлу и доктора...

Јорго је дошао у Долину са судским решењем неколико дана након стварног полетања бугарских космонаута. Тада је први пут чуо гласове са неба и преслушао читаву расправу између брода и центра у Бајконуру. Ствари горе нису добро ишле и он је неколико пута покушао да се укључи у разговор и да људе усмери ка месту квара у основном покретачу за спуштање и слетање. Али, његова усмеравања и повици долазили су само до последњег спрата блока у коме је живео. Док су они радили и тражили квар, Јорго се љутио у соби и чепркао је саучеснички шрафцигером по старој електричној пећи. Када су седали да ручају, и он је седао да руча са њима и, пошто нису спавали, он је такође био будан. Уопште, живео је као прави космонаут. А када му је глас са неба рекао да би са задовољством одиграо партију шаха, решивши да му удовољи, он се на брзину обријао и кренуо ка клубу. Али, пошто му је глава била пуна мисли, и то неколико корака унапред, није знао како је упао у покривени камионет, који је припадао суду, и нашао се у диспанзеру окружне болнице, а убрзо затим, уз пратњу санитарног лица, био је доведен у Долину... И ево, већ месецима га кљукају лековима и одлажу полетање. Криве га да није критичан према себи и да нема реалну представу света око себе, да говори прегласно и има фантазије.

А, према њему, то је потпуно природно и може се догодити сваком пилоту, зато што су, колико је он упознат са медицином летења, такви симптоми висинске болести код космонаута...

Јорго је завио главу мада је у соби било неподношљиво вруће и, видевши како једна рука пише његово име по небу, насмејао се блажено и заспао.

Рингишпил је вртео своју моторну десницу и још више распаљивао пожар који је већ неколико дана горео у Јорговом срцу. Једна потиснута успомена натерала му је сузе до самих рубова очију и, да није био момак од осамнаест година, познат свима у граду као помоћни механичар у окружном биоскопу, сигурно би заплакао и удавио гомилу, а глас би му заглушио све као сирена у мирно вече...

Јорго је туговао за својом омиљеном професорком, која би заувек остала у паланачком сећању и уџбенику из судске медицине...

Последњи пут он ју је видео како излази са часа физике, носећи кући некакву малу коверту добијену преко школске поште. А неколико минута потом градом се проносила вест, која је разломила прозоре и залепила професоркино тело као рељеф по зидовима - љубавна драма коју бесан супруг жели да заврши тако што ће показати на шта је све спреман један бивши инжењер. Уследио је отворен процес на градском стадиону, смртна пресуда и спуштање завесе... Зашто се људи убијају на такав нељудски начин? Јорго би пожурио још данас да тражи одговор да није налетео на двојицу својих пријатеља.

- Откада те тражимо! - повели су га ка мрачном школском дворишту. А тамо, у хладу их је чекало још неколико младића, који су му пружили кесицу семенки и гурнули га према ћошку. Тек тада Јорго је видео, положена у трави, некаква двокрилна врата. Разголићена допола и потонула у љуске, на њима је лежала маштарија околних апаша - Бизонова сестра. Жута као сумпор, хемијски елемент шесте групе периодичног система, она је светлела под његовим ногама и грицкала омиљене семенке. По количини љускица могло је да се претпостави колико људи је прошло кроз положена врата. Загледан у њене голе груди, Јорго јој је дао кесицу и није ни осетио када му је неко смакао панталоне. Потонуо је у меку гомилу и врата за њим су се затворила.

Савијен као ембрион у тамном дрвеном ковчегу, Јорго је осетио како их подижу и некуда носе... „Смрти, помози ми да у тами пронађем твоју руку“, помолио се, али споља су му одговорили ругањем и смехом... Убрзо су носачи ушли у једно двориште и група се зауставила. Потом су исправили врата и откључали их.

Гомила ољуштених семенки просула се по ногама њихових родитеља који су стајали насред дворишта... Девојка је после неког времена спустила хаљину и успела да се јави својим стараоцима сасвим невиног изгледа. Али, Јорго се појавио пред њима онакав какав је и ушао, хиљаду пута проклињући онога ко је измислио електрицитет. Као и свако топлокрвно створење, које се нашло у непријатној ситуацији, он је подрхтавао од срама и први пут је осетио жељу да полети право нагоре и да се у тај град не врати ни данас, ни сутра, чак ни после страшног суда. Док је подизао панталоне, мајка је изашла напред са четком у рукама и очистила му леђа. А отац му је пружио руку. И, пошто није знао шта да уради, он се сагнуо и пољубио је. Затим су ушли у кућу. Али, када је на питање да ли жели да буде паралелно укључен у генетски ланац, и прими име Споредни, одговорио плачем, тукли су га по глави и избацили напоље.

Мало после тога, Бизон и његови пријатељи - потомци енглеског племена Хулиган - донели су врата и поново ставили сандук са девојком у мрачно школско двориште...

У братство оболелих Јорго је био примљен након неколико питања која је требало да појасне клиничку слику и открију разлоге за такво његово понашање. Већина житеља били су осигураници пензионог фонда и тиме су помагали држави да заузме једно од првих места у свету по избору могућности. Најстарији међу њима био је Делфин - човек са лицем рибе, кога је често посећивао његов утопљени син вичући ноћу из мора и молећи оца да се претвори у делфина и извуче га на обалу... Ужар је добио прекор у радионици за ужад, у којој је важио за најбољег. Он је у џепу плавог радног комбинезона увек носио мало уже које је прескакао док је одлазио на посао... Иза имена Ушати крило се лице боје оксидираног олова, са дугим усправљеним ушима, које је због нервног слома било искривљено тако да му је једна половина изражавала спокојство, а друга збуњеност. У жељи да некада покаже истовремено оба лица, он се кривио и јечао све док га речи не напусте и остане само један неми слушалац онога што су говорили остали, а најчешће Дибич,

главни у соби. Дибич је био најбуднији међу њима и зато је Јорго у почетку покушао да се зближи са њим. Али, након што га је испитао неке законе физике и проверио његов речник, вођен древним правилом: „Немај пријатеље који ти нису равни“, он се одвојио и почео да живи сам. Још више - одбио је да се прикључи групној терапији због тога што радна активност коју су му предлагали није одговарала његовим интересовањима. Није могао човек, кога су позвала важна лица да обави космичко полетање, да прави штипаљке и калеме или, пак, да плете ужад и конопце за клозете. Па зар му неће тај начин рада огрубети чула и учинити га глувим за звуке који долазе са неба. За разлику од Њутна, он је сматрао да се не привлаче сва тела у васиони, и често је избегавао људе са којима је живео. Али, ипак, морао је нешто да ради, па је на крају, негодујући, прихватио предлог терапеута да сиђе у кухињу. Ту бар има паре и сагоревања па ће бити ближи вољеној техници. Истина, понекад сам треба да преноси гориво и да опслужује пећнице, али није ли тако започела и мајка авијација. Његов одлазак тамо био је условљен и тиме да не би, ако дође у ситуацију параноичне продукције мисли, извршио неко антисоцијално дело, зато што је, по речима доктора Матејке, показивао груб и другачији однос према осталим члановима колектива. Ипак, најважнији разлог да га радно обавезу у кухињи било је његово одбијање хране. Често је просипао млеко тврдећи да му дају разблажени латекс, хлеб је сматрао гумом, а месо и саламу за отпатке са хирургије, тачније за унутрашње органе Ускопужне Азије, која је на стомаку имала ожигљак од операције. Али, када су неспокојство и душевни потреси били смањени а гласови са неба тиши, стомак му се отворио за сва блага на земљи и лице, које је до јуче личило на сврачије јаје, почело је да румени. То је Јорго постигао донекле и уз помоћ куварице Кане, која га је прихватила као свог рођеног сина и хранила га као што се, на имању, храни теле за продају. Разуме се, након неког времена он је хтео да јој се одужи, тако што би понео у космос, уместо заставе, неки њен предмет који ће јој после бити талисман за цео живот. У исто време Јорго је навикао на храњење таблетама које му је доносила сестра Павла. Али, у оба случаја исхране резултат је био исти - неизрецива жеља да напусти своју средину, да полети и, кад пробије прашњави Земљин омотач, да се устреми ка космосу где су га очекивали.

Тек тако му је живот постао интересантан. За његов случај заузео се доктор Матејка. Он је изложио своју методу и, када ју је главни лекар одобрио и отишао на годишњи одмор, лечење је започело. Доктор Матејка је себи задао циљ да у Јоргу пробуди мушкарца, који је пре много година заспао под Бизоновим поклопцем. Он је знао узрок болести и веровао да је то једини начин да пацијент буде враћен обичном земаљском животу. И, ствари су се покренуле - у почетку лековима, а затим масажама и кретњама, у чему је помагао техничар Тушо. У исто време Јорго је требало да заборави своје омиљене сентенције и да понавља за сестром Павлом нове речи самоспознаје: „Чујем како ми се крв покреће, све у мени се загрева, сви моји органи нормално раде, мишићи ми јачају, све у мени се стврдњава, читав сам тврд, будим се.... ја сам полно активан!“ И поново: „Чујем како ми се крв покреће, све у мени се загрева...“ За време лекарског колегијума неко је предложио да пацијент посећује бању са лековитим блатом у оближњем градићу, што је такође могло да буде корисно. Али, доктор Матејка је то одбио. Нема блата лековитијег од жене - био је убеђен. Када је прошло довољно времена, одлучио је да провери реакције оболелог у животној средини. Тако су они стигли до јучерашњег дана и тада је, праћен сестром Павлом, Јорго био пуштен у град В. на путу за престоницу и путовање завршио успешно. Из извештаја медицинске сестре било је јасно да је пацијент показао интересовање према нежнијем полу и да је у возу био доста окупиран контактима са женама...

Увече, пошто су се њих двоје вратили, доктор Матејка је брзо нешто презалогатио и сео да среди нове чињенице у вези са случајем. Он је дуго копао по речнику и преводио епикризу, затим је написао писмо своме пријатељу, чешком научнику Кошки, у коме је на неколико страница објашњавао историју болести, а затим пошао да о томе обавести хероја своје ноћне кореспонденције.

Јорго тек што се био пробудио, мокар и мек од сна који је читаве ноћи из њега извлачио речи нејасног садржаја. Сањао је како седи испред сале за припреме и како му из широм отворених уста, пуних памука, излази дугачка упредена нит

- његова душа. Она се тањила, вукла по земљи и стигла до врта испред женског одељења, где су је две руке уплитале у мекани пуловер. Али, нит се завршавала и њен крај се губио у последњој петљи. Затим је жена обукла пуловер и кренула, а Јорго, оставши без душе, стајао је насред дворишта отворених уста, загледан у њу.

- Како је, пилоте? - доктор Матејка се зауставио крај његовог кревета.

Јорго се ослонио на лактове и тек тада схватио да нешто у соби није у реду - откако је био ту, први пут није чуо реске команде главног Дибича, нити Ужара како скаче, нити стењање Ушатог и Делфина.

- Шта сад ово значи? - лекар се сагао и извукао испод покривача ногу Делфина.

- Забога, Делфине, да нећеш да пливаш? Хајде излази одатле! Шта је са вама?

- Слушај моју команду! Одбиј! - промолио се одоздо Дибич.

Након кратких договора, на крају су се појавила и друга двојица. Они су личили на бегунце - пробуђени и самртнички бледи. Доктор Матејка је видео широко отворен прозор и схватио шта се догодило. Први пут остали без решетака, оболели су провели ноћ испод прекривача из страха да не уђе неко споља.

- Јесте ли ви луди? - наљутио се он. - Ако вас је страх, да вратимо решетке.

- И ја им то кажем - Дибич је пожурио да изглади случај. - Видите какав поглед сад имамо, а какав је до јуче био...

Доктор Матејка је измерио Делфину пулс, прегледао очно дно Ушатог и Ужара и, након што је опипао Јоргове мишиће и уверио се да му је моторика у реду, кренуо је ка женском одељењу где је требало да се сусретне са пацијенткињом Летом.

У кабинету другог женског одељења није било никога па је, док је чекао да сестра Фиме доведе болесницу, још једном прегледао историју њене болести и саслушао вести. Била је недеља, 19. август. Из Минхена су извештавали да су

градске власти унајмиле 80 добровољаца са оштрим чулом мириса да удишу ваздух и прате његово загађење...

Врата су се отворила и у кабинет је ушла Лета, нимфа женске терапијске групе. Она је држала руке подигнуте, као лекар када се припрема за операцију, и остала је тако загледана у натпис на зиду: MEDICE, CURATE IPSUM!

- Како сте, Лета, реко заборави? - пружио јој је руку доктор Матејка.

- Хвала, мењам се... - додирнула га је врховима прстију.

Од пре неколико месеци Лета је проживљавала психодраму болеснице која се гади сваког додира са предметима и људима. Ни са ким се није руковала. Отварала је врата врхом ципеле или је чекала док неко не дође да их отвори. Одбијала је храну зато што није могла да држи кашику коју су додиривали и други. Непрестано се умивала. Једина ствар коју је могла да обавља у часовима радне терапије била је да ногом притиска педалу шиваће машине, док једна од жена кроји и шије јастучнице, или да држи на рукама, које су и без тога биле подигнуте, памучни калем док неко намотава клубе. Само је вода својом чистоћом Лети доносила душевни мир и она је сате проводила на чесми перући стрпљиво прст по прст. Али, нажалост, у њеном животу било је дана када су се чак и њене две руке гадиле једна од друге и тада је одлазила до малог базена у дворишту, одакле су је већ вадиле. Спасео је техничар Тушо који јој је помогао да поврати воду и са неколико шамара јој отворио очи. За њом су остала да лупкају врата смрти, а када је прекорачила праг, и поново се нашла у животу, главни лекар је наредио да у собу ставе још један кревет и да доведу њену ћерку Клају. Дете се брзо навикло на болеснике и постало посредник између Лете и околног света. Убрзо је почела да прихвата предмете из Клајине мале руке и престала да говори: „Оставите мој живот, он жели да оде“.

- Лета, да поразговарамо - осмехнуо се доктор Матејка. - Како се сада осећате? Јесте ли добро?...

- Ја сам врло артистична - сместила се на столицу преко пута њега - и добро играм улогу срећнице.

- Зашто? Зар нисте?

Доктор Матејка је погледао као да је желео да каже: ништа страшно, чим си у нашим рукама.

- Срећа је само за ниске људе - насмејала се Лета. - Њима су срца ближе петама...

- Је ли? Значи, може се рећи да сам ја срећан...

- Па да, зато што ваша крв лако стиже до удова. Снабдевање крвљу је свуда истовремено...

- А ви?

- Била сам срећна само испод воде, док сам ходала по дну прекривеном новчићима...

- И када сте били заљубљени у Плута, бога богатства...

- Да...

- Па зашто онда нисте ушли у његов дворца.

Затечена, Лета је сагла главу.

- Нисам ушла у дворца зато што ми је он тражио обе руке... И нисам могла да отворим...

- И, вратили сте се?

- Ја то нисам желела, али техничар ме је вратио... А, шта ви мислите, да ми није тај глупан нешто учинио јер сам ја, као што знате, девица...

- Али, ти имаш дете - заборавио је на учтивост доктор Матејка. - Зар ниси рађала...

- Да, али мој химен је још увек цео - одвратила је Лета увређено. - До њега још нико није стигао...

- Како то? А твој муж?

- Мој муж... ништа... Па зар се нисам због тога развела... - запалила је цигарету коју јој је лекар ставио у уста. - Он је у мени створио осећај да сам бескрајна, да сам некаква дуга и широка труба...

Доктор Матејка је погледао њене дугачке прсте као да је у њима тражио разлог супружничког несавршенства.

- Тешко је без ослонца у животу - рекао је са истинским сажаљењем.

Тада се Лета нагнула ка њему и прошапутала:

- Само ћу вама рећи, докторе, зато што вас уважавам... Увек сам осећала да у животу нема ничега здравог на шта се можеш ослонити... И чини ми се да ћу сваког трена спасти са леђа ове Земље... Ако постоји закон у овој држави, треба да се поставе дршке на сваком кораку у ваздуху... Бар за жене... Али, нико данас не разуме жену... Нема више мушкараца. Уопште, сви мушкарци су...

- Са једним изузетком... - прекинуо ју је доктор Матејка.

Он је бацио те речи као што тенисер сервира лоптицу у угао сале и пушта партнера да је дуго тражи. И, пошто је знао шта ће уследити, наслонио се и причекао.

- Ко је то? - питање није каснило.

Лета је сама угасила цигарету у пепељари.

- Не познајеш га... Сам Плуту... - важно је одговорио доктор Матејка.

- А како изгледа? Је ли висок? - била је упорна и решена да до краја задовољи своју љубопитљивост.

- Висок је и врло мужеван... Али, доста за данас... Уморна си - доктор је устао.

- Нисам уморна... Кажите ми ко је!

Но, он је отворио врата.

- Значи, нећете ми рећи - пратила га је Лета. - Али, чим је висок, биће да је неки несрећник... Срећа је за ниске људе јер су им срца ближе удовима...

Доктор Матејка је бацио празну кутију цигарета и кренуо према капији где је у то време чувар Видо секао огроман парадајз. На столици до њега пушио се један саморучно направљен систем за печење ракије и он је са нестрпљењем чекао прве капи. Доктор Матејка је ушао у малу собу и, кад је видео шта ради, остао је да по стоти пут саслуша чувареву одисеју - како је био милиционер и живео у истој кући са својим командиром, како је био предан своме послу и пазио да се не обрука... Али, једне вечери, док је патролирао, видео је како низ олук банке силази Христос, обучен у плаво одело, каква носе болесни, и са крстом иде право ка њему. Ти, Видане, казао му је богочовек, бацићеш те чинове, које ћу ја сада да откинем, и отићи ћеш да служиш људима у Долини, зато што су они моја деца. А када видиш како је тамо лепо, седи и напиши писмо командиру Туши да и он дође. Ја ћу, пак, са своје стране, разговарати са начелником да све прође без суда... И, након што га је ражаловао, и наместио му очи да криво гледају, скренуо је иза угла и пошао, како је обећао, према начелниковом дому. Да ли је говорио са њим Видо није могао са сигурношћу да каже, али је он прекосутра предао униформу и оружје и кренуо ка Долини где је био одређен за чувара. Месец дана после њега стигао је и командир Тушо, који је одмах био унапређен у чин техничара...

Доктор Матејка је остао у разговору са чуварем све док нису испразнили флашу и докрајчили парадајз.

У исто време Јорго је гледао кроз прозор како протиче болничко послеподне. Већина чланова терапијске групе тресла је одела и кружила око дрвећа, као да то нису биле обичне шљиве него свештене маслине. Други су се вукли по дворишту попут паразита у бари или су, спокојно, лежали на трави. Једино је Дибич, задубљен у неку дебелу књигу, обилазио алеје и, сваки пут када би се саплео, застајкивао и питао се наглас:

- Зашто се, другови, саплићемо на свом путу?

А затим би сам одговарао:

- Зато што ходамо и читамо истовремено.

Облак прашине излетео је из једног одела које се упутило ка Јоргу. Он се повукао уназад, сео на кревет и обуо папуче на којима је писало 2М. Присетио се предстојећег полетања и решио да почне редовну шетњу. Лампа у соби је још светлела и он је угасио челом зато што су му руке биле у џеповима.

- Бароне Минхаузен... - повикао је неко за њим када је прошао путићем, али он се није окренуо.

Иако је одавно живео заједно са тим људима, Јорго није изгубио своју индивидуалност и био је високо изнад њих. За њега су они били рођени петог дана, када је бог створио гмизавце. Осим тога, он је имао друга интересовања и окружење - познавао се са пуковницима и био у преписци са познатим лицима. Зато, ако нешто имају да му кажу, нека му се обрате на конференцији за новинаре коју намерава да одржи пре него што узлети и напусти Долину... Сада је за њега било најважније да иде на тренинге и понавља речи: „Чујем како ми се крв покреће, све у мени се загрева...“

С времена на време он је застајкивао и опипавао мишиће, правио неколико гимнастичких покрета и настављао напред по песковитој стази, све док се пред њим нису испречиле две беле руке, исте оне које је видео у сну те ноћи. Загледан у памучне рукавице на њима, осетио је како му се ноге скраћују, саплео се о неки канап и пао на траву...

- У круг! - командовао је пуковник и Јорго се тремо окренуо ка излазу.

По који ли је пут стајао пред војном комисијом - го и раскорачен, нагнувши главу ка босим ногама.

- Слободан си! - истерали су га напоље.

Обукао се на брзину и упутио ка биоскопу где га је чекала Ускопругна Азија. Ходао је погнут зато што су многе речи које почињу са НЕ стајале изнад ваге Јорга мушкарца - Јорго не пије, Јорго не пуши, Јорго није „погодан“ и неће постати војник... Зато је мало касније, када се машина у његовој кинооператерској кабини завртела а Азија погледала кроз рупицу, решио да исправи део ваге и прихватио је отпозади. И, пошто је била сагласна, она је одвојила око од уметности и сама се свукла...

Јорго је сео на кревет до ње и помазио је. Машина је бректала и бацала обојене одблеске.

Тада је видео ожиљак на стомаку - дугачак и грубо ушивен...

Азија је носила надимак Ускопругна зато што је била железничарска служавка. Њих двоје су се упознали у бифеу на станици. Он јој се допао и, након што је одгледала неколико филмова бесплатно, постала му је девојка. Због тога се Јорго много зачудио када је руком напипао ожиљак и видео укриво зашивену рану. Значи, неко је овде већ прошао - неко је копао по вољеном телу, резао је и вадио нешто изнутра. Пунио је корпу за смеће, а затим је крпио на брзину да утре трагове преступа... Решивши да провери који од њених унутрашњих органа недостаје, Јорго је напрегао вид и под светлошћу машине она му се

учини́ла прозрачно́м. Видео је како јој се издувавају плућа, испратио мрежу крвних судова и погледао срце које је радило као пумпа. Потом је кренуо за једном семенком лубенице у плетеницу од црева и усмерио се ка месту које га је интересовало...

- Шта ме гледаш! - коначно се јавила Азија. - Да не желиш топографску карту?

Јорго јој је извадио из пупка мали комад вате и одувао га. Затим је поново погледао прозрачно тело и установио да унутра не недостаје ништа. Значи, рађала је и то кроз стомак. И можда има дете. Али, зашто му то до сада није рекла? Зашто је непоштено играла?

- Како су твоји молекули поређани? - решио је да провери случај.

- Какви молекули?

- Како су распоређени?

- Зашто?

- Мени делујеш провидно...

Али, пре него што је дошао до питања о детету, неко је закуцао на врата. Трака се завршила и ударала о потрошену ролну. Из сале су се чули гласови...

- Кретен! - одгурнула га је Азија и, брзо обухавши шта је стигла, излетела кроз врата.

Прекосутра, по заповести број 306, коју је и сада носио у џепу, био је кажњен за грубо нарушавање реда.

- Пустите ме!

Тај повик је тргао Јорга из непријатног сећања и натерао га да окрене главу према капији. Жене су брзо размотале конопац у који се заплео и пожуриле тамо, а он их је пратио, загладан у две беле руке пацијенткиње Лете, као расцветане гране.

Донели су новог - пијана громада са распасаним каишем и поцепаном кошуљом. Бранио се као разјарена животиња у рукама болничара, а из носа му је прскала крв.

- Нисам луд! - крештао је пијани. - Ја сам регистровани алкохоличар. Душевно здрава личност... Пустите ме!

- Мирно, човече - ухватио га је под руку доктор Матејка. - Направите пролаз...

- Ко ти каже да си луд? - повео га је чувар. - Код нас нема лудака, зар не, другари? - окренуо се он ка групи.

- Нема, бре... - јавио се Дибич. - Лудих код нас има само у неким књигама и ту и тамо по филмовима... Зар не, Ужару?

- Нема, нема... - умешао се Ужар. - Код нас је било лудих некада, али данас их нема...

- Човек, на пример - наставио је Дибич да објашњава - кад би био луд досад би се сигурно обесио, пошто по цео дан суче ужад...

- Зашто, бре, да се бесим? - насмејао се Ужар. - Па нисам луд.

Неколико људи је покушало да уђе за доктором Матејком, али их је на улазу пресрео чувар Видо.

- Пазите на психорежим! - опоменуо их је. - И припремите се за ручак... Данас су на јеловнику боршч и похована пилетина...

Група се проредила. Један за другим људи су одлазили. Јорго је видео како се две руке удаљују према трпезарији, али радије је остао под прозором хирургије, иза кога се након кратког времена појавио новопридошли. Сређен, умивен и клонуо, он се ухватио за гвоздену решетку и заплакао:

- Шта сам, бре, људи, урадио?

- То ћеш ти да кажеш... - Дибич је подигао главу.

- Само сам рекао...

- Шта си и то имао да говориш? - неко је био радознао.

- Само сам рекао да је друштвена њива пуна лопова...

- Е, Науме, Науме - климао је главом чувар - име ти уопште не стоји... Па, је л' се говоре такве ствари?

- Зар нисам у праву, бре, другови? - развикао се човек иза решетака.

- Ниси у праву! - испрсио се одоздо Дибич. - Онај виноград преко пута је друштвени... Ево, узећу један камен и бацићу га...

И он хитну један камен према винограду чији чокоти су започињали код речне обале.

- Где су лопови?

Затим је још једном бацио, али ни овог пута из винограда нико није изашао.

- Ова њива није друштвена... - јавио се новопридошли.

- Овај виноград је наш, друже. Читаве терапеутске групе - појаснио је Дибич - и ми ћемо добро размислити да ли да вас узмемо у чланство...

Овим је разговор био завршен и група се кретала по алеји остављајући човека на прозору у бунилу.

У трпезарији је Јорго сео окренут женском делу где је, подигавши руке, Лета разговарала са женом до себе и сагињала се с времена на време да прихвати кашику којом ју је Клаја хранила.

- Зашто ти не једеш? - наљутила се куварица када је видела тањир недирнут.

- Тако и треба - смиривао ју је Јорго. - За пилота је тежина тела од особите важности...

Након што је послао још неколико сигнала, схватио је да су Летине антене окренуте у другом смеру, па је решио да оде у собу јер је био дан за посете и могао је неко да му дође. Променио је веш и обријао се, опрао је сандале тако да се натписи виде и упутио се ка капији.

На пољани испред улаза већ се зауставило неколико аутомобила и, пошто су врата била широм отворена, посетиоци су одводили своје рођаке тражећи хлад у Долини. Дошле су жене Дибича и Делфина и све четворо су заједно сели. Потом се појавила ћерка Ушатог, монахиња у неком манастиру. А на крају, на мотору, загрмео је и Ужаров син... Јорго је сматрао својом дужношћу да обиђе све и да се рукује. Али, одбијао је да узме храну којом су га нудили, објашњавајући да космонаут не може да пређе тежину која је законом прописана. Тако је, од једног до другог, поново стигао до надстрешнице. Стајао је тамо и гледао двоје који су се љубили, испитао је температуру Видове течности и кренуо поред срушеног зида од цигала.

- Чика Минхаузене... - чуо је да неко трчи за њим.

Окренуо се и видео малу Клају. Она му је дала шаку бомбона и побегла назад. Јорго је потражио где је села Лета, да би јој захвалио, али није прошао ни неколико корака кад је извадио оловку и папир и, напрегнувши леву мождану хемисферу где се налазио центар за писану реч, забележио:

Ружан сам као Квазимодо.

Гледам двоје заљубљених - љубе се.

Помози ми, Господе, и ја да пољубим!

Да ли је тај стих сада био написан или је извучен однекуд из сећања, Јорго није знао, али га је посветио Лети и чак је осетио потребу да га да оној која је још од јутра испуњавала његову мисаону срж. Затим је, решивши да сачека повољнији моменат, кренуо по Долини на уобичајени тренинг и вратио се увече.

Након вечере, пошто се припремила за ноћно бдење и помогла мање способнима да легну, сестра Павла је ушла у Летину собу у којој је тек започињала свакодневна сеанса призивања духова. Поседале по поду, жене су пиле кафу, а запаљена свећа изнад њих се умножавала у окнима отвореног прозора преко пута. Вероватно изморена сусретима са многим људима током дана, Летина ћеркица је спавала.

- Нека се јави дух мога оца!...

Сестра Фиме је са два прста узела кључ, завезан међу странице једне дебеле књиге. Загледане у њу, жене су ћутале.

- Шта се догађа? - питала је Лета изгубивши стрпљење.

- Глупан!... Појавио се и поново нестао...

- Заврти још једанпут...

- Нећу... Вртите ви...

И, кључ се поново завртео - овог пута у рукама сестре Павле.

- Нека се јави дух Христа!

Ућутане, жене су гледале у сенке на зидовима, као да су тамо тражиле лик богочовека. Али, тишина је била нарушена нечијим корацама, који су одзвањали испод прозора.

- Чујем како ми се крв покреће, све у мени се загрева...

Кораци су нестали, а затим поново одјекнули. И сигурно би још дуго стругали по пешчаној стази да сестра Павла није истрчала у двориште. Она је сустигла Јорга на углу, прошла са њим преостало растојање и сачекала га да заврши вежбу, затим га је одвела до собе и сама му наместила кревет. Покрила је

откривене ноге Делфина, иако је он спавао у вуненим чарапама, па поново изашла.

Јорго је покушао да задрема, али је кроз отворени прозор чуо да неко виче и подигао се.

- Зар нема ниједног поштеног човека?... Да баци камен у онај виноград...

Био је то новопридошли Наум.

- Ја сам регистровани алкохоличар... имам награду за једногодишње суздржавање...

- Какво друштво! - помислио је Јорго.

Смучило му се и решио је да се окупа. Узео је пешкир и кренуо према заједничком купатилу. Упалио је светло, као и увек челом, и стао под туш. Вода је прскала наоколо, подигла пару, а он је, отворивши блажено уста, пуштао да уђе унутра, у све телесне канале...

Топлота га је испунила као да га је неко надувао. Један за другим поисправљали су му се од нерада закржљали прсти. Кожа му се најежила. Зацрвенеле су се и укрутиле уши. Дохватио је столицу, остављену под суседним тушем и, загледан у елипсасту рупу коју је оставио за собом, одједном је прошапутао:

- Чујем како ми се крв покреће... Све у мени се загрева...

Врела као жар вољене жене, цев, за коју се ухватио, натерала га је да задрхти.

- Сви моји органи раде... Мишићи ми јачају...

Стиснувши зубе кренуо је руком надоле...

- Све у мени отврдњава... Читав сам тврд...

Птица једном слеће на раме и Јорго је то добро знао. Али, на његово раме су слетеле две птице - љубав ка механици и одмереној речи - поживеле су неко време заједно а затим прогоњене Ускопружном Азијом побегле према окружној болници где је заседала пензиона комисија. И сада, након њеног решења, он је седео крај прозора у дому и гледао како један мрав хода по ивици танке сламке. Откако је напустио посао у биоскопу и постао корисник пензијског фонда, Јоргу су често дани пролазили у сличним занимањима. Шетао се по граду, седео у станичним бифеима или у неком кафићу, а током хладних зимских дана читао је

у библиотеци љубавне стихове или је лутао по часописима о авијацији. Неколико сличних књига било је на полици у његовој соби где је, осим старог грамофона и кревета, био још и сто са столицом, покривен новинама. Али њему, који је позван да живи ту привремено до узлетања, више није ни требало... А дотле може да седи и гледа са прозора како река носи мртве животиње, одећу и судове и како та тужна процесија, праћена ватреним масама асфалта, осветљава обалу и даје чудесан изглед пејзажу...

Пустио је грамофон да врти неку виолинску сонату и видео је како се на леђа његовог мрава попео други. Из исте је породице, али очигледно мужјак. Пажљиво је пратио пар и са незадовољством установио да се пред њим дешава нешто неваспитано. И поред тога што се новопридошли возио на леђима несрећне животиње, која је и даље покушавала да склони свој товар, он је успевао да овлада њоме. Било му је жао женског пола, који је увек био у сличном положају и, да би га заштитио, ноктом је оборио распаљеног љубавника. Али, убрзо је он сустигао мравицу и поново је оседлао. Онда га је Јорго узео у шаку и задржао... Женка је стала и ослушкивала, као да је желела да дозна каква јој се непозната сила меша у лични живот, а затим се преврнула и бесно са себе скинула товар.

Значи, неће да ради и ево је враћа се да га тражи - у улегнућима, иза рубова. Чак му се учинило како чује њене уздисаје па је поново пустио мужјака... Њих двоје су се одмах пронашли - оњушили су се, узели сламку и једно на другом наставили даље... Тада је извадио из футроле на столу стаклену лупу и усмерио танак сунчев зрак ка једном крају сламке. Она се задимила. Али, занесени својом љубавном игром, мрави су наставили и прекинули је тек када им је пламен замало сагорео крила. Ускоро су стигли до краја, тако једно на другом, одбацили се од ивице и полетели у ваздух. Јорго је пратио њихов лет све док нису нестали. Угасио је запаљену сламку и затворио прозор...

Сестра Павла је прегледала новопридошлог Наума и вратила се на женско одељење да продужи сеансу. Много је желела да разговара са Христовим духом и да га пита зашто нема деце. Требало је и да му каже за неке ствари

које су се догађале у Долини: да болесници раде од јутра до вечери, а на крају месеца добијају ситниш, и о томе да тамо примају понекад и душевно здраве људе... Хтела је само да му каже нешто о портировом казану у коме је пекао ракију из заједничког винограда и продавао је лекарима, а понекад потајно и пацијентима, чиме је нарушавао режим...

Задимљена од цигарета, соба као да је заиста била пуна духова и светлост свеће је једва пробијала пут до лица. Једна од жена, која је мало пре тога разговарала са својим мужем, сада је шмрктала и тувала што није с њом дуже остао.

- Доста више, Персо - тешила је сестра Фиме. - Сутра је нови дан...

- Хајде ућутите - јавила се Лета. - Сада ћемо позвати мога...

Она је узела књигу и ставила је међу прсте.

- Нека се јави дух Плута, бога богатства!

Задубао је ветар, свећа је затитрала и сенке на зиду су се заљуљале.

- Нека се јави дух Плута! - поновила је Лета са још већом тајанственошћу у гласу.

И одједном су у мџку који је наступио врата зашкрипала, отворила се и пред њима се са позлаћеним раменима на светлости зауставио бог богатства, преображен у тело наог, добро грађеног мушкарца. Он је у руци држао свитак папира и подсећао на статуу древног гласника.

- Јорго! - вриснула је сестра Павла.

Затим је зграбила неко одело и бацила га на леђа поноћном госту. А, пошто је био бос, назула му је нечије женске ципеле и истерала га напоље...

Пре тога, међутим, он је успео да Лети пружи свитак са својом посланицом:

Ружан сам као Квазимодо.

Гледам двоје заљубљених - љубе се.

Помози ми, Господе, и ја да пољубим!

Сестра Павла га је одвела до собе и пожурила да га обуче, мада јој је нешто било веома чудно док му је облачила доњи део пижаме. Она се сасвим збунила и није знала шта да ради. Заједно са љутњом коју је код ње изазвало понашање болесника, негде дубоко у души забубњали су јој радосни звуци због тога што је покушај доктора Матејке успео. Након многих година полног ћутања, мушкарац у Јоргу се поново пробудио и она је пожурила да допуни историју болести и тачно време тог важног догађаја...

Изјутра, дом је освануо са новашћу о ноћном догађају. Посрнуо након гостовања код чувара, доктор Матејка још увек није разумевао шта се догодило и, што није баш било на месту, наредио је сестри Павли да сазове лекарски колегијум.

- Какав колегијум, докторе Матејев? Сви су на одмору... - рекла је. - Једино да позовем сестре и техничаре.

Пошто је срећни лекар имао жељу да са неким подели радост, наредио је да их позове и, са изгледом победника, повео групу према Јорговој соби.

Да проверимо ту мастурбацију!

У соби није било никога. Распоређени по радионицама, чланови терапеутске групе су кривили шипке и ковали калеме, а сам Јорго је седео у кухињи са кофом између ногу и љуштио кромпир.

Сестра Павла је подигла прекривач.

- Шта кажете? - доктор Матејка је показао на флеку као да је пред њим важан пројекат за изградњу града. - Ово је најмање дванаест кубних сантиметара...

И, као што се пас скрива да би се сам наслађивао својом коском, он је побегао у кабинет, остављајући техничаре да се врте око кревета. Желео је добро да осмисли шта му је даље чинити и у какав облик да савије гвожђе док је још врело. Решио је да напише писмо колеги Кошки. Случај као што је овај обавезно треба да буде изложен на следећем конгресу, и то лично. Разуме се, ако га позову.

Али, сада - на посао. Покушај још увек није био завршен. Предстојало је оно најважније. И због тога је наредио да позову пацијенткињу Лету. Убрзо се она појавила, сјајна, са новом фризуром и пластичном наруквицом на руци.

- Како сте, Лета, реко заборави? - дочекао ју је на вратима доктор Матејка.

- Хвала, мењам се... - насмејала се Лета и руковала се целом шаком.

И, он јој је налио кафу из термоса. - Да ли се јавио наш Плутто?

- Е, докторе, да вам испричам... - повикала је Лета. - Појавио се као прави бог, без иједног набора на одећи... Да сте га само видели... Од велике журбе да овде стигне, леђа су му била мокра и читав је светлео...

Доктор Матејка се лукаво смешкао.

- А, шта мислите, да ли он постоји, или је напросто фантазија?

- Не, молим вас! Шта то говорите! Па он је оставио и своје доказе... Можете прочитати... - и она му предаде свитак са већ позната три стиха.

- Како да разумем ову посвету? - доктор Матејка јој је вратио папир.

- Боже, па ви... - јаукнула је Лета као да је мучи недостатак кисеоника. - Зар се из овде написаног не види да он тражи моју руку...

- Па и ја тако нешто претпостављам, али шта ће бити?

- У ком смислу?

- Како ћете дати руку када се гадите свега около и чак ни хлеб не додирујете?

- Али, ја већ радим - рекла је Лета. - Од јутрос пуним јастуке.

- Је ли! - искрено се зачудио доктор Матејка.

Ове речи су на њега оставиле леп утисак па се наслонио као да је појео главно јело и чекао десерт.

- Да, али он је висок... А по вама, значи, и несрећан...

- Боље је - одговорила је Лета. - Високи врхови су ближи сунцу...

- Али, и снег дуже остаје на њима...

- Хоћете да кажете да ће ми са њим бити хладно?

- Да. И...

- Но, на високим врховима је пријатно свеже, докторе Матејка - прекинула га је Лета.

- Не зовите ме тако! - брецнуо се лекар. - Зар не видите да се разговор снима?

Али, схвативши грешку одмах, пожурио је да промени тон.

- Значи, врата вашег срца већ су отворена?

- Када улазе богови - усправила се Лета - врата сама спадају са шарки...

И, изашла је без поздрава...

Прекосутра, Јорго је саставио писмену молбу да на неколико сати добије цивилно одело и, кад га је узео, написао је друго писмо, којим је позивао Лету да се прошетају пре слепоподневног одмора по Долини. За човека као што је он, потпуно предатог авијацији, наука о женама никада није била објекат посебне пажње, али сада, када је дошао час и када је Ерос упорно ударао у

бубањ, требало је да буде одлучнији и да се понаша као прави бог. Њему су били страни староегипатски савети и недоречености, као и копање по песку. И то пред очима људи којима је био окружен - циничних и неверљивих пешака. Зато је сада журио да Лети изложи планове о предстојећем полетању и позове је, ако је сагласна, да и сама учествује у њему...

Лета се појавила у тананој хаљини са жутиим цветићима и заталасала је топао ваздух по дворишту. Прилазила је лагано, као ожеднела жирафа загледана у извор. Сусрели су се под надстрешницом и мирно кренули кроз Долину као људи који се одавно познају. Али, тек када их је стигла Клаја, и закачила се између њих, генетски ланац је прорадио и срца су им проговорила:

„Имаш ли понекад обојене снове?“

„Имам...“

„А чујеш ли гласове са неба?“

„Чујем, разуме се.“

„Значи, видимо исте ствари.“

„Да...“

„И чујемо једно исто?“

„Да...“

„Онда је све у реду...“

„Али, ја имам дете...“

„Пусти је да се игра...“

Чим су ове речи прошле кроз дечију руку, оно се само истргло и потрчало напред јер је већ било велико и знало је много тога. Њих двоје застадоше и

оњушише се као две животиње које су се после дуге јурњаве коначно сустигле. Тада је Лета раширила марамицу, извадила неколико комада огледала и ставила му их на дланове. Јорго је видео малу изломљену слику своје омиљене професорке и препознао огледало које је некада изгубио у детињству. Од тог далеког дана, када је на њега налетео брзи воз, прошло је више од двадесет година, али се сетио свега и препознао у лику Лете девојчицу која је тада стајала на шинама...

Он ју је поново ухватио, а она је дозволила да је води напред између десетина ципела разбацаних по Долини.

„Где си била толико дуго?“ питала је његова рука.

„Одвела сам прво козу кући“, одговорила је њена.

„И тукли су те јер...“

„Да... И зато што је била са ципелама...“

„А после?“

„После си ти кренуо са другом...“

„Нисам...“

„А Бизонова сестра?“

„Глупости...“

„Говорило се да си хтео да се жениш...“

„А уместо мене ти си се удала... Али, свеједно...“

Јорго није желео да нагађа како је прошао Летин живот током тако брзо минулих година. Пипци његовог сећања једва да су могли да сиђу до толиких дубина. Важно је да су поново били заједно... Радосни трептаји испунили су му

тело. Он се затрчао и стигао малу Клају, која се играла са једним јагњетом заборављеним од стада. Подигао је високо изнад главе и тако је завртео да ју је замало испустио. Тада су му се уста отворила и он је, током тог слеподнева за сећање, једино изустио:

- Јагње је трави вук!

Затим су, држећи се за руке, њих троје кренули назад према сали за тренинге.

Усредсређен на гласове који су долазили са космичког брода, Јорго ходао градским улицама и мислио да, чим га са неба позивају да одигра партију шаха, треба да уступи беле фигуре. Осим тога, мора да буде попустљивији јер горе ствари нису ишле најбоље и глупо је да баш сада жуди за победом...

Шаховски клуб је био затворен па је пожурио да пронађе место за игру док је још дан. Пресекао је улицу на црвено, прошао поред бензинске пумпе и, док је размишљао који ће му потез бити први, ушао је у градско гробље. Обишао је стазе, разгледао њихов положај и одједном схватио да нема одговарајућег места за партију шаха против партнера који седи на небу. Неки од савеснијих грађана већ су оцртали своје будуће гробове и на тај начин изградили огромне шаховске табле. Игра је имала само једну ману - да би преместио неку фигуру требало је прескакати ограду.

- Шта се дешава тамо горе? - повикао је Јорго гледајући поље пирамида и дрвених крстова.

- Све је у реду - одговорили су.

- Па да почнемо... Ваше су беле...

Учинио му се да се један од мермерних споменика преко пута померио, преместио се и изашао напред. Играју, значи, пешака на Д-3. Јорго се окренуо према једној од својих пирамида и, пошто је извукао из гомиле земље, премести

је напред. Одатле па надаље није било потребе да гледа шта игра противник - било је довољно само да му слуша глас.

- Пешак на Е-4.

На ово је он одговорио коњем на Ц-3. Али, коњ није могао да стоји и Јорго је помислио да је пао као плен неке противникове фигуре. Значи, игра расејано - требало би да пази. А још и то праскање у ушима! Послушао је - Моцарт, симфонија *Јупитер*. Па, зар је сада време да милујемо душу?

- Зауоставите музику, молим вас - био је упоран Јорго. - Дајте да прво завршимо партију...

Решивши да изврши рокаду, кренуо је десно ка ловцу. Али, поред шиљате дрвене пирамиде са петокраком стајала је жена обучена у црно. Када је угледала Јорга како иде ка њој, жена, која је пратила развој игре од самог почетка, загрли пирамиду спремна да је брани.

- Муж ми је био официр! - заплакала је. - Пуковник резервиста...

- Управо... - покушао је да јој истргне фигуру из руку, али ожалошћена се одмакла и повукла дуж парцеле ражалованог официра. Решивши тада да одигра неки други потез, измакао је високу крстасту греду, коју је замислио као краљицу и, пошто је прескочио неку ограду, забио је у растреситу земљу.

- Краљица на А-5.

Смрачивало се па су се једва разликовали крстови обојени у зелено. Над њим су се скупљали облаци. Једна муња се размотала као бачени федер и веза са небом се прекинула. До ушију су му допрли последњи сигнали који су подсећали на завијање сирене. Он је већ видео крај партије и, чак и када се нашао иза задњег прозора покривеног камионета, наставио је наглас да намешта фигуре.

- Коњ на Г-3... Безобразно! Пустите ме! Живимо у правној држави...

Али, повици су му били узалудни. Црвена лампа је засветлела као киклопово око крећући се ка психијатријском одељењу окружне болнице, остављајући гробове у облацима прашине.

Током неколико кишних дана који су заређали, Јорго и Лета су се виђали накратко у трпезарији или у време подневних шетњи. Трептај првог додира не само да се није угасио већ се скоро претварао у опсесију док су њих двоје ишли једно покрај другог или, скупљени у неком ћошку, стискали руке загледани ћутке у кишу. А када једне вечери он није дошао на састанак, Лета је пала у депресију и морала је да прође кроз ординацију сестре Фиме. У ствари, ништа лоше није се догодило. Јорго је носио две флаше пуне воде и, пошто су му руке биле заузете није могао да упали светло, учинио је то, као и обично, челом. Међутим, кључ га је уштиную за обрву и он је остао у заробљеништву технике све док најзад није стигао Делфин и ослободио га. Лета га је чекала, колико је дозвољено једној дами а затим отишла. А када је сутрадан сазнала шта се догодило, дуго и пискаво се смејала.

Али, сунце је поново изашло. Засукавши рукаве, бог је удаљио црне облаке изнад Долине да би поправио небеску трасу којом су ускоро хтели да полете Јорго и Лета. Тако су њих двоје поново почели да излазе. Али, сада већ без Клаје, која је остајала код жена у соби. Држећи се за руке, они су лутали по ливади или скупљали плодове за Видову радионицу. Понекад су стизали чак до градића, где су мало стајали на станици да испрате брзи воз а затим се враћали назад. И тако, спојени као два фитиља на истој свећи и распаљени својом великом љубављу, њих двоје су горели и осветљавали живот наоколо... А када га је Лета први пут пољубила, Јорго замало није полетео ка небу без ње. Одједном се променио и постао друштвен. Сам је предложио доктору Матејки да му пронађе неко мужевније занимање, ако већ треба да буде у цеху за калемове. Његово буђење заразило је и персонал. Сестре су се по читав дан вртеле око Лете не би ли извукле још неку интимну тајну. Техничар Тушо је држао предавања Јоргу како да јој приступа кад је већ успео да је пољуби. А доктор Матејка је кидао један за другим листове календара и на чисте

преписивао питања која им је постављао. Сада је његова пажња потпуно била посвећена том пару. Главу му је као кацига стезала мисао да нешто у њима не проузрокује прекид па да им планови тако оду дођавола. Телефонирао је и саветовао се са колегама из престонице, поново је писао пријатељу Кошки јер још није добио одговор на претходно писмо, а предвече, седећи пред улазом, чекао је своје љубимце да се врате из шетње.

Коначно, крајем месеца, одлучивши да је дошао дан полетања, Јорго је кренуо Долином да потражи згодно место за стартни полигон. Придружио му се Ушати, по њему једини из групе који је могао добро да одигра улогу навигатора и да на време информише координациони центар о евентуалним грешкама у два система. Требало му је место без осушене траве и дрвећа у околини да се не би упалили при полетању па да на тај начин угрозе пејзаж. Због тога су се њих двојица зауставили на једном зеленом, као резервоар дубоком удубљењу, у чијем средишту је био забијен камен. Јорго је покушао да га извади, али није успео те је одустао. Али, у сваком случају, био им је потребан чврст ослонац да би се одбили са тла. Ушати, који је у младости доста летео и имао искуства у породичном летењу, сам је изабрао своје место. Попео се на оближње брдашце и тамо је забио стуб који је претходно издељао. Затим је на њега завезао једну исцепану женску чарапу и будући ветроказ се заљуљао, испунио и надуо... Њих двојица су последњи пут погледали Долину и вратили се у салу за тренинге јер је Јорго требало да се припреми за конференцију за новинаре коју је намеравао да одржи. Замолио је техничара да му обрије главу и, када се окупао и исекао нокте, у трпезарији је пронашао Пету и са њом утаначио састанак следећег дана...

Оданде је Јорго отишао у дневни боравак, где су га већ чекали. Примили су га љубазно и понудили му почасно место за столом са црвеним чаршафом. Живећи годинама усамљено у микроклими свога дома, он се сада први пут осетио као човек међу људима. Отпио је воду из чаше коју су пред њим оставили и питања навалише...

Је ли све припремљено за полетање?

Какво му је здравље и да ли је сигуран у полетање?

Како се Лета осећа и шта намерава у будућности?

Јесу ли су предузете неке мере предострожности у случају евентуалног неуспеха и зар га не збуњује чињеница да лети први пут?

Јорго је одговарао самоуверено и уста су му попут машине избацивала речи, међу којима је било доста неразумљивих јер су звучале професионално.

А зашто је космонаут ошишан, упитао је један младић.

Он је детаљно објаснио да сваки непотребан омотач, било да је коса или одећа, јесте препрека за аеродинамику при правилном кретању тела... Много важније за летење је, међутим, да ли је космонаут способан да издржи оптерећење које превазилази његову тежину и да се под сопственом тежином не савије као згажени ексер. Јорго је знао да је то питање било неизбежно и, да би био боље схваћен, решио је да одговори на веома очигледан начин, који је некада дао отац Циолковски. Управо због тога, замолио је да му донесу шаку соли, затим је сам растворио у чаши воде и у њу ставио једно јаје које је за ту прилику узео из кухиње. Подигао је затим чашу да би је сви видели и испустио је на голи бетон. Она се распрснула на комадиће а капљице воде су испрскале оне из првог реда. Јорго је победоносно погледао присутне и показао на јаје које је остало читаво. Овим примером он је доказао да га не очекују опасности за време приземљења. Јер, у његовом случају, улогу слане воде која ублажава ударац и спасава јаје имаће Лета - на свету друга жена-космонаут...

Овладавши аудиторијумом помоћу овог убедљивог примера, он је умешно избегао питање да ли је учествовао у групним узлетањима, али је одмах уследило друго:

- Како ће се пилот понашати при сусрету са НЛО?

Човек који је поставио питање имао је у виду неизбежан сусрет Јорга са неким будућим супарником.

- Показаћу му Сатурнов прст - одговорио је без двоумљења.

- Али, ви га немате - рекли су му.

- Немам на десној, али на левој имам - Јорго је направио знак питања и показао средњи прст на левој руци.

Та достојанствена заштита мушке части свима се допала. Чуо се смех одобравања. И, након што је захвалио на великом интересовању, он се повукао у собу да се одмори и сакупи снагу за сутрашњи дан.

Легао је без вечере и сањао како ка њему иде безброј инсеката, а над њима лети авион који га посипа дидитијем и вуче за собом натпис: СРЕЋНИ ПОКОЈНИЦИ ОД ПРИРОДНЕ СМРТИ! Пробудио се и покушао да растумачи сан, али није дошао ни до каквог закључка па је поново заспао. А изјутра, не толико због несигурности, већ из уважавања сестре Павле, поновио је опет речи самоконтроле: „Чујем како ми се крв покреће, све у мени се загрева...“ Затим је изашао из кревета као бојна ракета из хангара за полетање и кренуо напоље да провери влажност ваздуха и увери се у правац ветра.

До поднева се вртео по дворишту и гледао како други раде, али сам се није ничега латио. А чим је дошло време за трпезарију, појео је нешто на брзину и тркнуо код доктора Матејке који му је измерио притисак и ослободио га сваке сумње да се не би предомислио пред велики догађај.

Са два ударца звоно часовника на зиду објавило је час сусрета. Јорго је погледао на компас и кренуо... На излазу га је већ чекала Лета и, када су њих двоје прошли испод свода близу Видове осматрачнице, он им је предао флашу вина и саучеснички им намигнуо...

Као Колумбо који је кренуо да пронађе пут за Индију, Јорго је ходао уздигнуте главе и гледао како се у њихову част деца прескачу по ливади и ка небу бацају ласте од папира. Они који су седели устајали су да би их поздравили, а у групе окупљени разишли су се правећи им пролаз. Сам августовски ветар је поскакивао пред њима као слуга и својом метлом чистио хартије разбацане по ливади. И можда би их, да сунце није своје чинеле спустило у реку, испратили са музиком.

- Какав свечан дан - рекао је Јорго и у ходу пољубио Лету, чиме је учинио нешто попут последње репетиције пред старт...

Најзад, њих двоје су стигли на место одређено за полетање. Погледали су околину и, пошто нису видели друга тела како узлећу или слећу, осим ципела оних који су туда прошли пре њих, ушли су у укуп. Он је свукао комбинезон, сипао вино у чашу коју му је на поласку дала куварица Кана, и испио је наискап. Затим је сипао Лети и блажено легао крај ње. Неколико корака у страну, на малом зеленом узвишењу, штрчао је ветроказ и за тренутак је тамо заблистала гола глава Ушатог. Чим је стао на своје узвишење, он је дао знак осталима да су два хероја стигла. Један за другим, мало напред према дрвећу, испузали су Дибич и Делфин, а за њима Ужар и неки љубопитљивци из других одељења. У тишини се чуло брујање мотора и висока трава крај реке полегла је испод точкова кола хитне помоћи у којима су седели доктор Матејка и сестра Павла.

Гризући пожутелу травку, Јорго се удубио у ослушкивање оморине.

- Има ли ту мушкараца? - стигао је до њега повик из сале за тренинге и то га је натерало да устане.

Узео је камен који му се померао под ногама и, пошто га је бацио свом снагом ка винограду, завртео се око сопствене осе и поново сео. Камен је дуго летео зато што је био велик и спутавале су га супротне силе. Али, на крају је уз тресак пао посред винограда и оданде је излетело десетак мушкараца. Можда је Наум у праву, помислио је. Али, пошто сада није хтео да прави никаква важнија

уопштавања, легао је у крило Лети и остао тако како би га мазила. У том тренутку, једно врапче је слетело и узело му травку из уста као да је хтелo да каже: „Не паси траву, већ гледај жену!“

Обухватио ју је око струка а у њему је нешто узаврело. Прорадила је комора за потискивање крви у његовом срцу. Невидљиве реакције које су се тамо дешавале натерале су га да пређе из спокоја у непрестано кретање. Задихао се и стиснуо је. Али пре неког што је загризао младо женско месо, зубима је повукао деколте на хаљини...

Земља под њима је затреперила.

Ватрени талас захватио је камење, сламке и бубе.

Чаша је полетела из траве и вино из ње се пролило, али није изгубило облик чаше.

Прешао је у бестежинско стање - одело се подигло и само склизнуло.

Ситан новац, папир и парчад огледала расули су се из џепова и као пера полетели по ваздуху...

Дат је знак за старт.

Одбили су се о камен иза себе и сада су незадрживо летели...

Ушли су у материјалне слојеве атмосфере и премреженим очима видели као кроз калеидоскоп како се Земља удаљава и полагано смањује као глобус у кабинету доктора Матејке. На крају се само заогрнула својом мантијом на плаве цветиће а ту и тамо су остали да се диме само вулкани и нафтни полигони. Напустивши пределе атмосфере, они су се купали у сунчевој светлости и њихова гола тела су осветљавала живот наоколо...

Сви делови су нормално радили.

Импулси су се појачавали.

Компас је показивао прави циљ.

Још само мало...

Још један ударац...

Погодак!

- Имамо везу! - повикао је Ушати.

- Имамо погодак! - ехо у Долини поновио је његове речи.

И они су се спојили као две форме изливене божанском прецизношћу.

Надаље је било лако. Требало је само да прате путну равнотежу...

У исто време (15 часова и 30 минута), доле на Земљи, у чуваревој собици, пукао је казан. Он је излетео, сав испрскан џибром, и побегао ка колима хитне помоћи из којих су узлетање посматрали доктор Матејка и сестра Павла. А они који су присуствовали полетању излазили су испод дрвећа и, док су коментарисали преживљени велики догађај, вукли су ноге назад према сали за тренинге...

Сат после тога, праћени звуцима десетина сирена, испод свода су свечано прошли Јорго и Лета.

Враћали су се боси.

Ципеле су им остале у Долини.

Тешко да ће детаљи о сусрету двоје хероја за некога бити занимљиви јер су они познати из ритуала након сваког успешног полетања. Скратићемо, такође, уздисаје и цвеће, као и Нијагарин водопад суза радосница које су проливане иза прозора женског одељења... Рећи ћемо само да, када се кроз неколико дана

случај Јорга и Лете нашао и на лекарском колегијуму, сви су са изненађењем видели промене у понашању двоје болесника. Ступивши здрав на Земљу, Јорго се укључио у обичну људску причу. А Лета је поново радила рукама и није имала осећај да је бескрајни тунел.

Остајало је само да се среде неке формалности повезане са чланом 9. породичног права - да буде потврђено како њих двоје не болују ни од каквих болести и да имају право да закључе грађански брак. Тако су они, као посебни чланови посаде, били сједињени у орбиталној станици која је с годинама требало да се проширује и нараста. У њиховом животу требало је да буде и поларних сијања, понекад и магнетних бура, али важно је да ће им пут надаље бити један.

Одавно је прошло време када су се неупадљиви људи сматрали љубимцима богова. Али, они су још увек љубимци писаца. И пошто нико није могао да говори боље од Јорга о томе шта је преживео, чврсто решен да постане писац, на поласку он је стао испред огледала:

- Волим писце који пишу оловком - насмејао се - али да оловка има гумицу на другом крају...

Но, упркос томе, узео је стару машину, коју су му поклонили чланови терапеутске групе, и загрливши доктора Матејку кренуо је ка излазу где су га чекале Лета и ћеркица Клаја...

Мало касније они су умили лица росом из Долине ципела и, држећи се за руке, кренули путем разума...

Исте вечери, када је у време редовне сеансе, призван од сестре Павле, у собу другог женског одељења ушао дух Христа, она је пала на колена пред његовим ногама и са сузама у очима прошапутала:

- Господе, ти који се спремаш да од свих каменова на Земљи направиш један, да би показао људима како може бити тако како јесте, али да може и другачије,

остави на крају бар два - и нека то буду Јорго и Лета. И ако ми, нормални људи, нисмо могли да сазнамо ко смо, помози им да се бар они разумеју - како са самима собом тако и са онима који ће доћи после њих - сутра и прекосутра... и заувек!